

ШКОЛСКИ ГЛАСНИК

ЛИСТ ЗА ШКОЛУ И УЧИТЕЉЕ

ОРГАН СРПСКОГ НАРОДНОГ УЧИТЕЉСТВА У КАРЛОВАЧКОЈ МИТРОПОЛИИ

Бр. 19. и 20.

У Новом Саду, 30. децембра 1913.

Год. VI.

САДРЖАЈ: На растанку! — Сверуском савезу за народно образовање. — У ствари задужбине † Ђорђа Михајловића. — Са братског састанка 12. (25.) дец. 1913. — Преглед специјалног наст. плана за заједнички I. и II. разр. срп. осн. школе. — Из школске статистике. — Је ли основано мишљење г. Лазе Терзина о фономимици? — Учитељство: Реформа школства. — Листак: Учитељ у борби против алкохола. — Белешке. — Брзојавни поздрав. — Неуредним претплатницима „Шк. Гл.“ — Књижевне вести. — V. Исказ о скупљеним прилозима у корист оснивања фонда † Ђ. Михајловића.

На растанку!

Предајући „Школски Гласник“, лист, њокојног ми мужа, као орган митрополијског учитељства, у руке Новосад. м. учит. збору на даље старање око њега до митрополијске нам скупштине, — најтоплије се захваљујем данашњим сарадницима и помагачима око уређивања листа, иза смрти њог. ми мужа Ђоке.

С поштовањем

Катица удова Ђоке Михајловића.

СВЕРУСКОМ САВЕЗУ ЗА НАРОДНО ОБРАЗОВАЊЕ

Наша велика словенска браћа, живо раде на народном просвећивању, те је акција тога посла, захукала данас све мисаоне раденике великог народа Руског.

Држимо, да не ће бити без интереса, да изнесемо пред читаоце Школског Гласника програм тих људи, који се окупише у велики братски сверусијски савез за образовање свога народа, у коме има много и много, што шта, да се искорени и дотера, како би стао у ред цивилизованих.

Тај савез, имаће 23. децембра о. г. своју велику скупштину, за коју је истакнуто тма божја тема, које засецају у све гране рада око народнога васпитања.

Ми смо сем тога, што смо ради, да према томе импозантном раду наше браће, побудимо интересовање, — вољни и то: да многе савремене и потребне њихове темате и овде изнесемо, шат се нађе и у нас људи, да све то, или бар колико толико од тога, преседе и у сам народ.

Савез ће рад тај изводити у појединим секцијама.

I. Секција: Организација основне школе (шири, задатак, наставна основа.)

- 1.) Општи принципи о организацији школа.
- 2.) Постојеће школе и недостаци у њима.
- 3.) Задатак народних школа.
- 4.) Да ли је дужна школа дати опће образовање, или морални принцип, коме је сврха опћа корист?
- 5.) Дали да се народна осн. школа продужи?
- 6.) Испити, оцене, понављања:
- 7.) Који предмети да се уче у нар. школи?
- 8.) Питање о прилагођењу опћег програма месним приликама.
- 9.) Узорити програми предмета у нар. школи.
- 10.) Веза осн. школе с другим ви-

„Помажимо се узајамно! Помажимо своје! Помажимо свој учитељски конвент! Уписујмо се у чланство конвента! Купимо чланове за конвент! Купимо прилоге за исти! — Претплаћујмо се на „Школски Гласник!“ Купимо претплатнике на „Школски Гласник!“ Форсирајмо држање „Школског Гласника“ у читаоницама!“ Потпомажимо учит. удружење „Натошевић!“ Агитујмо у народу у корист свог „Натошевића!“

шим школама: осн. школа као први степен опће образованости и као тип школе која даје завршно образовање; основна школа као степен први да служи за подлогу вишој школи, или виша школа својим програмом буде постављена на основи елементарне школе?

11.) План о примању и почетку образовања с погледом на услове нар. живота.

12.) Школе и стечајеве за одраслије и старије.

13.) Васпитање до школе: дечји вртови, забавишта.

14.) Организације школа за испомагање абнормалне деце и т. д.

15.) Здравље у школи и помоћ медицинска.

16.) Материјално помагање ученика (одећа, исхрањивање.)

17.) Помагање ученика од стране округа и школских опћина.

18.) Основна школа, као подлога за даље образовање у вишим школама.

II. Секција: методи предавања и васпитна страна школе.

Општа питања.

1.) О коедукацији основних и виших школа.

2.) Систем предавања: разредни или предметни (фах система.)

3.) Класификација предмета по разредима у основној и вишој школи.

4.) Избор најпотребнијих упутстава и мере за усавршавање истих.

5.) Распоред времена за учење у току дана.

6.) Распоред часова у току једне седмице.

7.) Иницијатива и слобода учитеља при делању у школи; услови који му обезбеђују личну слободу у предавању.

8.) Педагошка улога учитељских зборова и др. органа шк. управе.

9.) Индивидуализација наставе и васпитања с обзиром на доба развијености код ученика.

10.) Индивидуализација с обзиром на наставне предмете.

11.) Тешкоће у почетку наставе.

12.) Задаци васпитања у осн. школи: какове сврхе да постигне школа из об-

ласти религиозног, моралног, природног и естетског васпитања?

13.) Веза између школе и породице.

14.) Друштво и школа као фактори васпитања.

15.) Слободно васпитање и дисциплина: награде и казне.

16.) Васпитни значај учитељске личности.

17.) Надзор школе с поља.

18.) Занимање деце изван школе и способност да се доколица искористи.

19.) Организација ученика у циљу васпитања: дечачки клубови, спортска удружења, мајска друштва, удружење ради заштите животиња и т. д.

20.) Установа васпитања у домовима за сироте,

21.) Школске свечаности; разне забаве: дечје читаонице и библиотеке; дечје позориште; кинематограф; и т. д.

22.) Становање у школи као васпитно средство.

23.) Физичко васпитање у осн. школи; гимнастичке, игре, спорт, излети.

Настава језика.

24.) Методи и почетна настава писмености.

25.) Читање у нар. школи: класично читање (описно и моралног садржаја, васпитно и домаће.)

26.) Жељени тип књига за класично читање.

27.) Каква се сврха постизава читањем класичних и домаћих штива?

28.) Избор материјала за читање, распоред истога по разредима.

29.) Како се чита класично комађе?

30.) Излети и слободне шетње у вези с читањем.

31.) Циљ и карактер учења писмености у осн. школи.

32.) Правопис у школи: преписивање, диктандо и др.

33.) Упроставање правописа.

34.) Писмене радње; саморадња ученикова.

Настава у математици.

35.) Системе учења рачуна.

36.) Питање о прикључењу курса нар.

школи о елементарним знањима из геометрије и алгебре.

37.) Лабораторни метод учења математике.

38.) Практично учење рачуна, садржина и облици аритметичких задаћа.

39.) Учење рачуна у вишим народ. школама.

Учење осталих предмета осн. школе.

40.) *Природне науке.* а) Каква је задаћа прир. наука у основној школи? б.) Да ли да се природне науке уче као засебан предмет у осн. школи? в.) Распоред градива по разредима, г.) Природно-историјски метод предавања. д.) Установљење програма за учење природних наука у вишим нар. школама.

41.) *Географија.* а) Задатак учења земљописа. б) Обим и садржина грађе. в.) Деоба градива по разредима. г.) Главнији методи при предавању. д) Да ли да се географија као засебан предмет учи у осн. школи? е) Географски излети; њихова организација, циљ и извод. ж) Географија у вишим нар. школама.

42.) *Историја.* а) Да ли да се историја учи као засебан предмет у основ. школи? б) Избор историјског материјала за осн. школу. в) Увод у историју у осн. школи. г) Тачно означање историјских појмова. д) Предавање историје епизодичним карактером, или одељени историјски елементи да имају међусобне везе? е) Да ли је могуће изнети у осн. школи историјски развјат народа?

43.) *Вештине:* (Цртање, певање и музика;) њихова васпитна страна; систем и метод предавања; наставно градиво. Илустративно цртање. Вокалан и музикалан хор.

44.) *Ручни рад;* његово значење. Ручни рад као метод и као нарочити предмет предавања.

45.) Домоводство, сеоско газдинство, занатлијство, и рукотвор; колико су исти предмети умесни и да ли да се узму у нар. школу?

46.) Питање о предавању хигијене у осн. и вишим школама.

47.) Узајамна веза и однос предмета, који се предају у осн. школи.

Ш. Секција: Sprema нар. учитеља.

1.) Учитељске школе. Стални курсеви за даље образовање учитеља.

2.) Испити за учитељско звање.

3.) Које специјално и опште знање траже од нар. учитеља?

4.) Универза и нар. учитељ.

5.) Средства за даље образовање учитеља: а) повремени курсеви и лекције за учитеље из круга педагогије и општега образовања. б.) специјални курсеви и лекције (сеоско-газдинство, ручни рад и др.) в.) Учитељске скупштине, педагошке конференције, зборови. г.) учитељске библиотеке и педагошки музеји (школски, окружни) д.) васпитне екскурзије. е.) Учитељски орган, ж.) Друга средства за даље образовање.

(„Школа и Жизнь“) Л. В.

У ствари задужбине

† ЂОРЂА МИХАЈЛОВИЋА.

Сврху ове задужбине одредили су њени покретачи у том правцу, да се чист приход задужбине, кад иста нарасте на 2000 К. употребљава сваке године на разне учитељске, школске или опште просветне цели. Цел ту би, како кад буду за најбоље нашли, одредили руковооци том задужбином.

Други су мислили, да се тих 2000 К. даду Срп. Учит. Конвикту, те да се за ту своту слика пок. Ђорђа Михајловића смести у великој дворници као добротова конвиктског.

Кад се упореде ове две намене задужбини, и само се каже, да је прва идеја за учитељске и просветне интересе много ширега обима и особито да боље одговара и најважнијем захтеву сваке такве задужбине, а то је успомени на покојника и на његов рад.

Тиме никако не мислимо да подценимо ни важност нашег Срп. Учит. Конвикта. И за Конвикт смо се и старали и стараћемо се и у будуће.

Али има небројено учитељских школских и просветних ствари, које би такође требало ко да потпомогне, али нема

ко. Бадава је и добра воља бадава су и жеље, кад нема средстава.

Ето тима потребама треба да приступи у помоћ задужбина пок. Ђорђа Михајловића. Дакле, да на пр. буде у помоћи учит. листу: да се награди из ње какав просветни и књижевни рад кога учитеља да се њеном помоћу покрене јефтина педагошка библиотека за учитеље; да се изда каква добра књига за децу и т. д.

Оснивању задужбине те с оваком наменом не може сметати то што Срп. Учит. Конвикт можда не би могао њоме руковати. Ако за то има озбиљних сметња, може се руковање поверити и другом којем телу; на пр. црквеној опћини у Н. Саду или Матици те се ова задужбина ипак може остварити.

Према том, а особито још и за то, што је већина пријатеља пок. Ђорђа Михајловића за оваку намену задужбине, основане у његов спомен, извештавамо наше учит. другове, да при првој и правој намени и остајемо и у своје време постараћемо се, да се састави и основно писмо у том правцу. Том приликом договорићемо се и о том, ко би могао најбоље руковати том задужбином, те ћемо то тело онда умолити, да се прими те дужности.

Сад пак молимо све наше другове учитеље и учитељице, да вредно прилажу и прикупљају прилоге за ову задужбину. Тако исто молимо и месне и средске учит. зборове да из своје благајнице одреде такође прилоге.

Прилози нека се шаљу на адресу друштва „Натошевић,“ где се остављају на приплод.

Пожуримо и шаљимо ове прилоге, јер што се пре искупи на ову сврху свота од 2000 К. те ова задужбина буде могла што пре ступити у живот, тим ће то већа част бити за српско учитељство.

Покретачи.

Са братског састанка 12. (25.) дец. 1913.

МОЛБА

за

САЗИВ МИТРОПОЛИЈ. УЧИТЕЉСКЕ СКУПШТИНЕ,
која је одмах након одржаног састанка
одаслана М. Ц. Ш. Савету.

Бр. 3. Част нам је у смислу решења скупштине сакупљених званичних органа митрополијскога учитељства: председника, чланова управних одбора и чланова изасланика свију средских и неких месних учит. зборовва, под горњим бројем и доле означеног дана, најпонизније умолити, да се због краткоће времена и важности предмета, президијалним путем сазове *митрополајска учитељска скупштина* у Нови Сад у дан божићњег одмора 30. децембра 1913.

Дневни ред :

1. Претрес пословника за мале, средске, епархијске и митрополијске учитељске зборове.
2. Претрес службеног правилника.
3. Представка надлежним властима: ради узаконења сабор. закључака од 1911. о ослобођењу вршења цркв. појачких дужности.
4. Предлози.

Из седнице учитељске скупштине, управних органа автономне организације, одржане у *Новом Саду*, 12. (25.) дец. 1913.

Ж. Алексић,
перовођа.

Миша Косић,
председник.

Преглед специјланог наст. плана

за заједнички I. и II. разр. срп. осн. школе.

Пок. Ђорђе Михајловић радио је пером тако рећи све до своје смрти. Један од последњих радова му је „Специјални наставни план за заједнички I. и II. разред“. Овај рад спремио је покојник за расправу на епарх. учит. збору, који је требао да се одржао 1. (14.) и 2. (15.) маја 1912. год. у Сомбору. И на којем би било много шта решавано о преображају наших школа. Но збор овај због насталих прилика одгођен је, и тако и ови

❖ Купујте српске школске жигице. ❖

последњи радови пок. Ђ. Михајловића нису изнесени где и коме су били намењени.

Сад пак износимо специјални наставни план његов за I. и II. разред. Зна се, да је Ђ. Михајловић био врло добар методичар и врло вредан учитељ, и да је много размишљао и студирао из најбољих извора о практичном раду у школи. Особито је много размишљао о раду у I. и II. разреду, у којим разредима је више година радио. Зато је без сваке сумње и овај његов рад од истинске вредности. Ми га доносимо као један од последњих листова у венцу заслуга покојникових њему у спомен, а уз то нарочито и за то, да се тим радом користе, они, коју предају у I. и II. разреду:

Управни одбор овог средњег учитељског збора, доделио ми је на преглед специјални наставни план за заједнички I. и II. разред. Моја је задаћа сад да прикажем како је градиво подељено у овом наставном плану, да изнесем оно што мислим да је добро и подесно, а тако и оно што је неподесно, да о томе овде расправљамо и споразумно утврдимо како би требало да је подељено градиво у заједничком I. и II. разр.

Пре свега мислим да треба утврдити, да подела градива за ову комбинацију разреда, тамо где би јој било потребно, може на ужем основу обухватити градиво које је општем наставном основом прописано за поједине разреде. Даље држим да је за сваког од нас подесније за оријентирање у раду, да поделимо градиво у сваком месецу на недеље, јер то је прегледније, а не обвезује нас да баш те означене недеље морамо сво градиво за њу означено и обрадити до последње ситнице. Ово већ и због тога не може бити што у току школске године чешће долазе такве седмице у којима има више празничних дана на које се неради у школи. Узимајући ту околност у обзир већ код генералне поделе градива морамо имати на уму да имамо у току школске године неколико одељака у времену у које не можемо никакво ново наставно градиво одредити. Ти су одељци времена од

1—15. септембра, две недеље о Божићу и Богојављењу, две недеље о Ускрсу и две недеље од 15—30. јуна. У тим одељцима времена једино би могли понављати градиво дотле обрађено, јер у њима имамо тек по 1. 2. или 3. радна дана. Према овоме ја ћу и при изнашању својих примедаба узимати у рачун те означене одељке времена, како у њих не би пало ново градиво.

Почећемо с науком о вери:

Септембра од 1—15. не узимам никакво градиво, а и овај спец. наставни план није узео никакво градиво.

Од 15—30 септ. узето је у овом спец. наст. плану наст. градиво: о оцу небеском и његовој доброту, затим о родитељима и њиховој доброту.

Пошто је појам о родитељима деци ближи, то бих узео треће недеље у септембру, о родитељима и њиховој доброту, а четврте недеље: о оцу небеском и његовој доброту.

Октобар. У овом спец. наст. плану је узето: о поштовању Бога и родитеља, о потреби молити се Богу. Затим призови: Боже помози! Хвала ти Боже! Амин! Кад и како се треба молити о једном Богу и св. Тројици. Прекрстити се и кад се треба прекрстити.

Држим, да је и овде боље да се подели овако:

(Види окт. у мом спец. Н. плану.)

У новембру је узета и Мол. Господње, ја држим да је и по децу и учитеља лакше и подесније, да се та молитва узме онда кад II. разр. буде учио о проповедању Христову, јер ту ће онда доћи и та молитва кад се буде говорило о томе како је Исус учио апостоле да се моле Богу.

У новембру би се дакле узело 1. нед. О првим људима, 2. нед. о греху, казни и обећању Спаситеља, 3. нед. о благовестима, а 4. нед. о рођ. Христ.

У наст. осн. није узета приповест о Благовестима, али се по томе види да је случајно испуштена, што је узет анђeosки поздрав. Но пошто је ова прича о Благовестима природни прелаз са причања из Старог Завета у причање Нов.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Завета то је она потребна и ја је узимам у наст. градиво.

Јануара 1. и 2. нед, понављање о Благов, и рођ. Христ. а уз то тумачење Богор. поздрава, а затим причу о мудрацима или мудрим звездарима.

Фебр. је узето у овом спец. плану: Поздрав Богор. (Овде се неправилно назива молитвом) и Спаситељ од 12 год. Место тога ја бих у фебруару поновио сво градиво дотле научено. У опште држим се много понављања нарочито тих библијских прича, јер то деца лако забораве или бар нетачно казују, ако се често не понавља. Код све наставе је понављање врло потребна ствар, нарочито у нижим разредима.

У *марћу* узима овај специј. наст. план. Поздрав Богор. Науку Спаситељевоу. 2. највеће заповеди божје. Место тога узимам прве две недеље: Бежање у Египат, а друге две недеље. Исус од 12 година.

Априла, узима овај план: владање ученика у школи и у цркви и при крају понављање, а ја по недељама наизменце понављам: Беж. у Египат, Исус од 12. год., а треће недеље: Науку спаситељевоу и две највеће заповеди.

У *мају* узимам 1. нед, Науку спаситељевоу, 2. нед. владање ученика код куће и у цркви, а 3. и 4. недеље то понављам, а тако и јуна понављам све.

Овај план узео је понављање целог Маја и Јуна. Ја држим да је боље у току целе године спорије ићи обрадом градива и чешће понављати, него журити обрадом градива без понављања и тек при крају године, оба месеца понављати све и то само понављати.

Држим, да је zgodно да после овога одмах изнесем своје мишљење и о подели градива из веронауке у II. р. У садашњој чит. за II. р. унето је и градиво из библиј. прича. Ја држим да то није добро, ни практично, а сувремено није никако, јер тако се још у оно доба писале школске књиге кад је Захарија Орфелин удешавао свој буквар, то је било око 1776. год. а било је услед утицаја реформације. Но кад је већ ушло у Чит. градиво из библиј. приповедака с

њиме се мора рачунати при одређивању спец. наст. плана. Мислим, да је то градиво унето у Чит. стога, да послужи концентрацији наставе. Напомињем да данас није сувремена та врста концентрације, јер њу су и ако јује Цицер заступао, одма после Цицера напустили све његове присталице па и његови ученици. Сво то градиво из библије које је унето у Читанку, морало би се означити и у Спец. Наст. плану уз које веронаучно градиво долази. У овом спец. наст. плану то није забележено.

Но има још једна околност која се мора споменути. У наставној основи се тражи, да се из I. р. библиј. градиво у II. р. предузима опширније. Код заједничког I. II. разр. то није практично из два разлога: Прво с тога што у тако командованим разредима нема толико времена на расположењу за тај посао као тамо где је сваки од та два разреда посебан; друго за то, што ће приказивање једног истог градива на два начина а пред децом која тако рећи заједнички уче, стварати забуну, те се неће учврстити ни једно градиво како треба. С тога држим да у овим заједничким разредима, оно градиво из библиј. прича, које је једнако за оба разреда, треба једним истим слогом причати и с I. и II. разредом. То је zgodно и с тога, што тек у септембру, кад II. р. понавља градиво веронаучно из I. р. нова деца у I. р. имају прилику да што чешће чују градиво које се и њих тиче, исто тако у току године, кад II. р. учи оно градиво које је само за тај разред прописано, има I. р. опет прилику да то слуша, и тако неосетно присвоји много од тог градива, да је тако лакше с том децом обрадити то градиво идуће године кад пређу у II. разред. У овом спец. наст. плану означено је у *Септембру* понављање целог градива што се учи у I. р. ја бих то поделио овако: (Види *Септембар* у моме плану.)

Према томе би сво градиво изменуо овако:

(*Прочитајте у поредо градиво веронаучно из II. р. по овом специј. наст. плану и по моме плану.*)

Не смемо заборавити, да је за сад

сва ова подела градива за спец. наст. план само покушај и тек у току од 2 до 3 године моћиће се нешто одређено означити, док се боље упознамо са економијом времена за овако подељено градиво, те изведемо потребне измене и допуне у размештању градива.

Сад ћемо прећи на *Срп. језик*. Долази прво: *Очигледна настава*. Овде би требало да имамо спремног градива за декламовање за сваку јединицу у методској обради, јер у читанци нема за све то помоћног градива. То ћемо ми морати сами истражити и у току 1—2 године прикупити што боље, те изнети груписано да се можемо сви тиме послужити. Те песмице не смеју бити дугачке као што су ове у садашњој читанци, него што краће а уз то лака и разумљива слога.

Градиво које је у овом спец. наст. плану обухваћено у месечним одсецима, подељено је код мене на недеље овако:

(Прочитајте прво месечну поделу, па онда недељну.)

Код овог градива мора се пазити још и на постепеност која је потребна код учења мађ. језика, с тога држим да је подесније узимати прво оно градиво које је деци познатије и које се може обрадити помоћу ствари, па после тога оно што је апстрактно. Зато је у октобру узета после најобичнијег упознавања са школским редом, прво обрада ствари у школи, затим обрада школске собе, па тек после тога дечја имена и презимена, а са свим у вези прелаз на опис тела и његових делова. Но држим да би за обраду мађ. језика лакше било кад би се са описа школ. собе и њени ствари прешло на опис собе за становање и кухиње и њихових ствари, затим опис куће, дворишта, па врта, домаћих животиња, па тек онда да се пређе на личност ученикову, породицу и рођаке, као и радње ученика што су у вези са његовим кретањем у школи и у породици.

Држим, да су у овом последњем градиву тежи мађарски изрази, те да је с тога подесније, да се то градиво касније узме кад се деца мало већ привикла елементарним појмовима мађ. говора.

О градиву за упоредно учење читања и писања мислим ово: У припреми за учење читања, растварање реченица, речи и слогова, држим да је сасвим бесплодан посао нарочито у *септембру и октобру* тек што су деца ушла у школу. То би се могло оставити тек за другу половину године кад деца већ знају читати и писати те да се на практичној употреби тога у писању што лакше а и боље упознају. Иначе држим да је подела писмена у доста повољном сразмеру узета, само не знам да ли ће бити у складу са садашњим букваром јер је овај доста тежак у своме почетку. Зато што већ кад 5. писмена има доста тешког исчитавања (оспа, поспа, спаса, апе, спас, пса и т. д.) а што се даље иде има тога несразмерно све више. Уз то и градива за читање код појединих писмена има знатно више, него што је то било у Натошевићевом буквару. Писац садашњег буквара, колико ми је познато, држи, да би се, у колико је теже исчитавање доста рано узето, могао учитељ испомоћи тако, да у прво време савлађује лакши материјал, а касније при понављању да интензивније изради и оно што је теже, јер су деца тада спремнија у шчитавању.

Ја већ од више година не радим таким методом какав је заступљен у нашем старом и у новом буквару, него се служим методом, коју немачки методичари сад зову вокализацијом гласова. Помоћу ње обрадим прве основе у читању без буквара на школској табли и тек кад дођемо до 10 или 12 писмена читамо букварски део. Што се тиче градива из српског језика у II. р., то ми није у овом спец. наст. плану доста прегледно изнешено.

У овом разреду морамо рачунати нарочито код градива из очигл. наставе и читања на ту околност, да читанацкe предмете морамо узимати и према понављању градива из науке о вери, а у исто доба и према градиву из вежбања у говору и мишљању. С тога н. пр. већ у октобру због обављеног понављања библ. приче о Створењу света, мора се узети из Чит. 2. предм. који говори о

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

створењу света, а пошто ту већ пада и ново градиво из вежб. у говору и мишљења о цркви, то се исте прве недеље мора узети и 28. читаначки предмет, који говори о цркви.

У предложеном спец. настав, плану груписано је, дакле по месецима градиво овако, како ћу прочитати из тог плана, а затим ћу прочитати како сам ја распоредио.

—

За поделу градива из мађ. језика у I. р. изнео сам своје мишљење напред код поделе градива за вежбање у говору и мишљењу у том разреду. Овде би се имало још прећи градиво из мађ. језика за II. разр. Исто то што сам напред рекао, за постепеност у вежбању мађ. говора, морало би се и овде пазити. Према томе после понављања оног градива из I. р. требало би на то надовезати градиво о кући, улици, пијаци, гробљу. (Ово би пало по досадашњој подели у децембар, а треба да уђе у октобар.) За тим при понављању тога градива у марту надовезати на градиво о врту, који се уз кућу спомнње, градиво о радовима у врту а са овога прећи на радове пољске.

Понављање градива из I. р. не би требало сместити све на један мах једно за другим, него распоредити према диспозицијама, које су нам потребне за надовезивање градива из II. разреда. Тако после обраде октобарског градива о кући, улици и т. д. дошло би за новембар понављање градива о школи а са овим у вези надовезивање градива за II. разр., о цркви, свештенику, празницима. Код обраде о поласку школе, надовезало би се се градиво о подели дана и недеље и месеца, код обраде највећих празника, надовезало би се градиво о годишњим добима. а при понављању овог градива у мају, обрада градива о упознавању сата и о подели времена. А при обради градива о радовима у врту и у пољу, што би дошло у март, надовезати у априлу, занимање становништва, у вези са овим и о њихову језику и о вери.

Како код српског тако и овде требало би нам изнаћи zgodног градива у

стиховима за примењивање и учење на памет код обраде појединих методских јединица. Уз то би требало да је градиво у мађ. буквару са својим распоредом и склопом што простијих питања и одговора, колико је више могуће због генетичког поступка при обради писмена, унесе већ код тог првог букварског материјала. У књизи Ђ. Терзина има понешто zgodно у томе правцу, али би се морала јаче прерадити према овако истакнутој потреби. Подела градива за читање изведена је на основу буквара Ђ. Терзиног. Држим, да је премного узето за поједини месец, нарочито у почетку, док се деца тек упознају са читањем мађарских писмена. За септембар је узето писме j, k, y, o, á, e, é, a, ó. То би још могло поднети, јер под тим писменима има мало градива за читање, али у октобру је узето градиво под h, b, z, v, ó, ő, t, то је све до завршетка 16 стр. У том одељку има много више градива за читање него у оном за септембар и држим, да би доста било да се тај одељак на двоје подели те сврши до краја новембра, јер што се у почетку буде темељније обрађивало градиво, то ће се у даљем градиву лакше савлађивати тешкоће, а то је сврха у томе раду, а није сврха да се мора прећи сав буквар па ма се и лоше читало.

Градиво под s, r, ii, í, b, што је овде одређено за новембар, ја сам свршио тек крајем децембра. Градиво под c, p, d, g, sz, ssz, одређено је овде за децембар, ја сам то свршио тек крајем фебруара. Градиво под es, ces, y, ny, uny, одређено је овде за јануар, ја сам то свршио тек крајем марта. Али сам за то у априлу свршио сво остало градиво под малим писменима и сва велика писмена, а овај специјални наст. план тек крајем маја свршује градиво под вел. писменима. Но још примећујем, да сам прешао све градиво а да ни једног реда нисам изоставио, а уз то да сам често понављао градиво које се раније прешло, Из тога се види да је спорији ток у обрађивању знатно повољнији по успех, него брзо перелажње, јер треба имати на уму, да се овде ради о градиву где учитељ нема

само један разред него два, а где је један разред, ту би учитељ могао усвојити и оваку поделу градива како је овде предложено, али држим, да ни код једног разреда спорији ток у обради пре ће користити, него што ће шкодити.

Прелазим на градиво из рачуна.

Обзиром на то, што већина деце дође у школу са елементарним познавањем количина од 1—4, па и до 5, и просечно познају бројни систем до 5, држим да рад у септембру и октобру, не треба да је монографска обрада једне, две или три јединице, него сумарно познавање и учвршћење оних појмова што су деца већ донела у школу. Тек кад се за прве 2—3 недеље то учврсти, требало би кратком монографском обрадом броја 1, 2, 3, прећи на опширнију обраду броја 4, као основне количине, којом ће ученик у каснијој рачунској настави својом снагом гледања моћи брзо прегледно доминирати. Тек од тог броја почиње темељна монографска обрада, а нарочито код броја 5, као основног појма о груписаној десетичној количини у десетичном систему. Што се даље иде у обради рачунске наставе, све се јаче истиче аналогија при склапању и растварању појединих количина. Ово се нарочито утврђује кад се пређе у другу десетицу, да деца што јаче схвате логичну конзеквенцију у склопу ових количина према склопу оних количина у првој десетици.

У предложеној спец. настав. основи одређено је градиво овако за септ. број 1. и 2, за октобар број 2. и 3, за новембар број 4. 5. 6.; децембар 7, 8, 9, јануар 10, фебруар 11, 12, март, 13, 14, 15, април 16, 17, 18, мај 19, 20. Код 10 се почиње тек множење. Распоред материјала осим септ. и октобра, према ономе што сам напред изнео, могао би се усвојити. Но држим, да је подесније раније предузети множење, а у вези са овим садржавање а не тек код десетице.

Рачунско градиво за II. р. подељено је у предложеном спец. наст. плану тако да на сваки месец долази обрада по једне десетице у сва четири вида. Друкчије се не може ни поделити. Познавање мера одредио је овај спец. наст. план за

децембар мере за дужину, у јануару у познавање сата, минута и секунда, у мају упознавање мере за тежину и течност. Држим да би се мера за течност могла упознати одмах после мере за дужину, после ње мера за тежину, а упознавање часа, минута и секунда да дође маја кад су деца већ упознала и шесту десетицу.

За *цртање* није предложени специј. наставни план изнео поделу, него градиво у опште. Држим, да би се за ово градиво могла усвојити подела која је одређена у књизи *Részletes tanmenet, az elemi iskolai rajzolás tanításához*, од Хостинског Антала држ. учит. У тој књизи подељено је на месеце градиво за свих шест разреда, а по новом наст. плану.

За женски *ручни рад* у II. р. изведена је подела градива коју ћу овде прочитати и пошто ми мушки немамо у томе праксе, молим да госпође и госпођице изрекну своје мишљење.

Од осталих техничких предмета, узето је за певање четири песмице: Лети пчела, Благо нама тицама, Хајд на ноге и Мајска песма. За ово градиво немамо прикупљене друге збирке осим Топаловићевих и Јорговићевих композиција. Но ни у једној од ове две збирке нису песме хармонисане подесно за наш рад. С тога би требало да неко од учитеља приреди таку једну збирку за свих шест разреда, али пре него што изда, да изнесе овде у седници на приказ и да их одсвира, евентуално децу научи да овде пред нами отпевају, те да ми пресудимо, која је подесна за употребу и текстом и мелодијом.

У свези с овим требало би прикупити и згодне игре за децу у једну збирку. Оваких књига има већ, али оне нису рађене нарочито за ову употребу. С тога би требало приредити таку једну књигу, а могла би обухватити заједнички градиво и из певања и телесног вежбања помоћу игре у свези с песмом.

За ручну вештину, која је прописана за дечаке није у предложеном специј. наст. плану у опште ништа речено. Наставним планом је тај предмет прописан и ми га ни у овој специјалној подели

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

не можемо обићи. С тога држим, да би се то градиво могло узети на основу онога, које сам предложио за цртање.

Пошто сам овим завршио преглед спец. наст. плапа, молим да узмете овај рад на знање и одобрење.

Из школске статистике.

УЧЕНИЧКА КЊИЖЕВНА УДРУЖЕЊА.

У свакој учитељској школи постоји ученичко књижевно удружење. Свако удружење има потврђена друштвена правила, часништво и благајницу. Потребе своје подмирује из чланарине, добровољних прилога и чистог прихода друштвених забава.

Поближи подаци о броју чланова ученичких удружења, стању благајнице, књижице и броју састанака виде се из ове таблице :

УЧЕНИЧКО УДРУЖЕЊЕ	Колико је било чланова				Стање друштвене благајнице било је на крају школске године 1911/1912.						У друштвеној књижици било је		Колико је састанака имало ученичко удружење			Колико је књижевних радова прочитано на састанцима	Колико су свега књижа прочитали друштвени чланови
	редовних	почасних	помагача	Свега	Примање		Издавање		Чист приход		дела	свезака	редовних	ванредних	Свега		
					К	П	К	П	К	П							
Натошевић, Сомбор	72	—	—	72	144	—	79	01	64	99	—	—	11	—	11	20	—
Претходница, Сомбор	91	—	—	91	277	16	227	62	49	54	941	1867	4	—	4	—	1213
Караџић, Пакрац	59	—	—	59	402	55	295	72	106	83	1452	1452	4	1	5	9	—
Будућност, Карловац	64	—	—	64	669	69	494	58	175	11	—	—	7	—	7	13	—
Свега	286	—	—	286	1423	40	196	93	393	47	2393	3319	26	1	27	42	1213

Подаци о друштвеној књижици учитељских приправника у Сомбору и учитељских приправника у Карловцу нису исказани; исто тако нису исказани подаци о прочитаним књижевним радовима на састанцима.

Интернат и алумнеум.

Приватном иницијативом наставничког збора српске учитељске школе у Сомбору и Његова Високопросвећенства г. епископа Милоша Николића, те епарх. школ. одбора у Пакрацу основани су уз тамошње учитељске школе интернат и алумнеум, у којима заводима имају учитељски приправници стан, храну и осталу послугу. Управу над интернатом учитељских приправника у Сомбору води наставнички збор оне школе, а у Пакрацу за исту сврху постоји посебно старатељство. Непосредни надзор над интернатом врши један наставник односне учитељске школе, којег наставнички збор из своје средине изабере.

Трошкови интерната и алумнеума подмирују се из месечне уплате питомаца, докодака од светосавских забава и из добровољних прилога.

У приправничком интернату и алумнеуму сомборске учитељске школе било је школ. год. 1911./1912. 48 учитељских приправника, од којих је примљено 11 бесплатно, 3 по 10 К, 5 по 14 К, 13 по 24 К, двојица по 30 К, један по 35 К и 13 по 40 К месечне уплате.

У приправничком интернату срп. учитељске школе пакрачке било је примљено 30 питомаца, али је до краја школ. године остало само 21, од којих су осморица имала бесплатан стан, а тринајсторица плаћала по 6 К месечно.

Сви питомци интерната у Пакрацу били су чланови заједнице за прехрањивање, а плаћало се за храну 24 К месечно.

При упису у интернат уплаћује сваки питомац још 6 К уписнине, од које се ни један не опрашта.

Интернат са алумнеумом смештен је у Сомбору у згради тамошње срп. прав. црквене општине, а у Пакрацу у згради тамошње срп. учитељске школе. Приходи и расходи интерната и алумнеума школ. год. 1911./1912. виде се из ове таблице :

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Српска учитељска (учитељичка) школа у	Стање интернатског фонда крајем шк. године 1911. 1912.						Добровољни прилози и чист добитак од ученичких забава						Укупно стање интернатског фонда	
	Примање		Издавање		Стање на крају шк. г.		Примање		Издавање		Чист добитак		К	п
	К	п	К	п	К	п	К	п	К	п	К	п		
Сомбору (муш.)	3948	06	—	—	3948	06	4707	76	4190	67	517	09	4465	15
Пакрацу (муш.)	16978	98	—	—	16978	98	671	07	671	07	—	—	10978	98
Сомбору (жен.)	2545	54	—	—	2545	54	967	02	428	74	538	28	3083	82
Карловцу (жен.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Свега	23472	58	—	—	23472	58	6345	85	5290	48	1055	37	24165	95

Српске учитељичке школе у Сомбору и Карловцу немају још за своје ученице организован интернат и алумнеум, него су питомице смештене у приватним становама.

Српска учитељичка школа сомборска скупила прилоге за оснивање интернатског фонда, у коју је сврху до сада скупила 3083 К 82 пот.

Вежбаонице српских учитељских и учитељичких школа.

За практично образовање и упућивање учитељских приправника и приправница у практичан наставни рад основне школе служе вежбаонице, које су саставни део учитељских школа.

Српска учитељска и учитељичка школа у Сомбору има свака посебну своју вежбаоницу, а за приправнике учитељске школе у Пакрацу и приправнице учитељичке школе у Карловцу служе за вежбаоницу тајашње српске нар. основне школе.

а Вежбаонице по spolu, разредима и трајању наставе.

Вежбаоница српске учитељске (учитељичке) школе у	Вежбаоница имала је:						У вежбаоници свакидашње школе настављао је:						Настава је било	Колико је вежбаоница имала школска дворница?	Вежбаоница је имала књижницу	Намештај и училиа вежбаонице била су у					
	свакидашњу школу			поновну школу			један наставник (наставница)			два наставника (наставнице)						целодневна	полудневна	учитељску	ученичку	добром стању	средњем стању
	мушку	женску	обосполну	мушку	женску	обосполну	мушку	женску	обосполну	мушку	женску	обосполну									
Сомбору (муш.)	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—		
Пакрацу (муш.)	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—		
Сомбору (жен.)	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—		
Карловцу (жен.)	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	1	1	1	—		
Свега	1	1	1	1	—	—	1	1	1	—	—	1	4	—	5	4	4	4	—		

б. Учитељство и школски полазници у вежбаоницама.

Вежбаоница српске учитељске (учитељичке) школе у	У вежбаоници било је			На крају школ. год. 1911. 1912. било је ученика (ученица) у вежбаоници свакидашње школе у разреду														На крају шк. год. 1911. 1912. било је по успеху у наукама				
	учитеља	учитељица	Свега	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		Свега		одличних	врло добрих	добрих	довољних	недовољних
				мушких	женских	мушких	женских	мушких	женских	мушких	женских	мушких	женских	мушких	женских							
Сомбору (муш.)	1	—	1	8	—	7	—	7	—	6	—	2	—	2	—	32	—	5	5	11	8	3
Пакрацу (муш.)	1	—	1	7	—	5	—	5	—	8	—	9	—	7	—	27	21	—	11	27	5	5
Сомбору (жен.)	—	1	1	—	8	—	—	9	—	7	—	4	—	—	—	—	30	10	10	8	—	2
Пакрацу (жен.)	1	1	2	16	9	7	7	12	8	11	7	—	—	—	—	46	31	2	24	28	14	9
Свега	3	2	5	31	22	19	19	27	24	24	15	2	2	2	—	105	82	17	50	74	27	19

Подаци горње таблице за вежбаоницу учитељске школе у Пакрацу и учитељичке школе у Карловцу саопћени су код српских народних основних школа, те се овде понављају.

в. Практични рад у вежбаоници.

Учитељски приправници и учитељичке приправнице трећег и четвртог разреда српских учитељских школа похађали су течајем целе године у пратњи управитеља, односно наставника дидактике и методике вежбаоницу, у којој је учитељ (учитељица) вежбаонице са школском децом по установљеном распореду држао (држала) угледна предавања из свих наставних предмета основне школе. Покусна предавања, за која су се претходно писмено спремали и наставнику методике и дидактике на преглед и одобрење подносили, држали су и сами приправници и приправнице у присутности управитеља (наставника методике) и учитеља (учитељице) вежбаонице. Из сваког предавања одржана је под председавањем руководиоца практичних предавања седмично једна конференција, у којој је вођена дискусија о одржаном предавању и оцењен практични школски рад предавача. Колико је одржано практичних предавања у вежбаоници из појединих предмета, види се из ове таблице:

Вежбаонице српске учитељичке школе у	у разреду вежбаонице	Колико су практичних предавања држали у вежбаоници ученици (ученице)																										Укупно										
		трећег разреда													четвртог разреда																							
		из предмета													из предмета																							
		Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.	Срп. језика	Мат. ј.													
веронауке и словен. језика	приправе за чит. и пис.	основа ствар. знања	читања	писмених састана	граматике	читања	писања	разговора	рачуна и геометрије	земљописа и историје	природних наука	појања и повања	гимнастике	цртања	писања	свега	веронауке и словен. језика	приправе за чит. и пис.	основа ствар. знања	писања	писмених састана	граматике	читања	писања	разговора	рачуна и геометрије	земљописа и историје	природних наука	привреде	појања и повања	гимнастике	цртања	писања	жен. ручног рада и кућан.	свега			
Сомбору (муш.)	I.	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	16		
	II.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	20		
	III.	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	34		
	IV.	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	29		
	V.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	21		
	VI.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	13		
Пакрацу (муш.)	I.	2	2	2	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	10	2	4	6	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	47		
	II.	—	—	—	5	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	8	2	—	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	28		
	III.	2	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—	—	—	—	—	15	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	51		
	IV.	—	—	—	—	1	1	—	2	3	1	—	—	—	—	—	11	2	—	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	47		
	V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	VI.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Сомбору (жен.)	I.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	4	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	36	
	II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	3	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	34	
	III.	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	35		
	IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	36		
	V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	37	
	VI.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Карловцу (жен.)	I.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	30	
	II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	III.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	VI.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Свега . .	12	4	12	20	4	3	11	2	4	38	17	11	—	—	—	5	—	135	46	12	29	72	14	11	19	2	29	75	53	27	2	14	21	18	5	9	459	494

(Свршиће се.)

Је ли основано мишљење

г. ЛАЗЕ ТЕРЗИНА

о фономимици?

У 16. бр. „Шк. Гласник“-а дотакао се колега Л. Т. Упутства г. г. др. В. Ђисаловића и Љ. Лотића, које су издали за употребу новог свог буквара и изнео своју примедбу на последњи став поменутог Упутства. Тај став гласи овако: „Метода је ова (тј. фонографичка) боља и од фономимичке, јер док се код фономимичке методе споменуто удруживање представља (т. ј. гласа и писмена) врши *посредно*, док се код фонографичке методе то удруживање врши потпуно *непосредно*, те према томе не само брже него и много чвршће“.

Ја не познајем буквар г. г. др. В. Ђисаловића и Љ. Лотића нити сам прочитао „Упутство“ њихово за употребу буквара, те и не могу нити хоћу да износим своје мишљење о њему, већ хоћу, да учиним једну примедбу на мишљење госп. А. Терзина о фономимици. Он је хтео да оповргне ону истину, да се удруживање престава гласа и писмена код фономимике врши *посредно*. Он је то покушао, али није доказао, да то удруживање бива *непосредно*. Упућује на практичан део упутства свога. При руци га немам, но и није ми ни потребан. Никако се не слажем са мишљењем његовим о фономимици, већ узимам становиште г. г. др. В. Ђисаловића и Љ. Лотића за исправно, т. ј. да се удруживање престава гласа и писмена врши код фономимике *посредно*. То излази из саме психолошке природе нормалног читања. Код процеса нормалног читања делују чула вида и слуха: Престава писмена са преставом гласа *непосредно* се удружује. Мимика пак хоће да буде само једно помоћно средство ради лакшег удруживања тих двеју представа и лакшег памћења гласова. Али, мимика није неопходно нужна при упознавању писмена.

Без ње дакле, може се бити. Према томе, тај начин није непосредан, већ посредан. Код процеса читања финомимичним начином, дете познаје писмена на основу мимике, доцније пак, мимика сама по себи се губи, док најпосле не ишчезне сасвим и дете чита без мимике и то је баш психолошка природа процеса читања. Радио сам и ја фономимиком,

па сам запазио, да понеко дете саму мимику познаје а писме не шта то значи? Ту је баш самом непосредном удруживању престава писмена и гласа баш мимика сметала. Многој деци смета мимика у процесу читања и та се деца најпре одвикну мимике. Сама асоцијација мимике (ако се ова конзеквентно изведе) гласа и писмена може бивати коекзистентно (једновремено), но ипак из саме природе процеса читања, као што сам горе навео, излази, да тај начин не може бити непосредан, и најмање *потипуно непосредан*, јер мимика доцније сама ишчезне код деце, те ова читају слободно, природно. Мимика је, дакле, била у служби самог удруживања престава писмена и гласа, она је помогла, *код некоје деце*, да то удруживање буде лакше, брже. Али, доцније, после 2—3 године, да ли дете покушава, да путем мимике репродукује оно писме, чији је глас евентуално заборавило?

Поред тога мимика се не може код свију гласова савршено извести, те се онда само натурује деци, све пре, само не оно, што је корисно, те дете побрка мимику, па дође у недоумицу.

Даље Л. Т. вели, да је код фономимике изведено *истио начело непосредности*, као код новог српског буквара, који је написан у духу фонографичке методе. Ја ову методу, не познајем, но судећи по пореклу речи *фонографија*, рекао бих, да се ту ради око извађања физијономије гласа, хоће наине, да се успостави сличност између облика гласа по физијолошком му пореклу и одговарајућег му писмена.

Ово је метода, свакако природнија од фономимике имајући у виду психолошку природу нормалног читања, али се ни ова метода не може извести код свију гласова, те не стоји, дакле, ни оно, што г. г. др. В. Ђисаловић и Љ. Лотић тврде, да удруживање престава гласа и писмена код ове методе бива потпуно непосредно. Оно је само *делимично непосредно*, а код фономимике *посредно*.

Живојин Раковић,

државни учитељ.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Је ли основано мишљење

г. ЛАЗЕ ТЕРЗИНА

о фономимици?

У 16. бр. „Шк. Гласник“-а дотакао се колега Л. Т. Упутства г. г. др. В. Ђисаловића и Љ. Лотића, које су издали за употребу новог свог буквара и изнео своју примедбу на последњи став поменутог Упутства. Тај став гласи овако: „Метода је ова (тј. фонографичка) боља и од фономимичке, јер док се код фономимичке методе споменуто удруживање представља (т. ј. гласа и писмена) врши *посредно*, докле се код фонографичке методе то удруживање врши потпуно *непосредно*, те према томе не само брже него и много чвршће“.

Ја не познајем буквар г. г. др. В. Ђисаловића и Љ. Лотића нити сам прочитао „Упутство“ њихово за употребу буквара, те и не могу нити хоћу да износим своје мишљење о њему, већ хоћу, да учиним једну примедбу на мишљење госп. А. Терзина о фономимици. Он је хтео да опровргне ону истину, да се удруживање престава гласа и писмена код фономимике врши *посредно*. Он је то покушао, али није доказао, да то удруживање бива *непосредно*. Упућује на практичан део упутства свога. При руци га немам, но и није ми ни потребан. Никако се не слажем са мишљењем његовим о фономимици, већ узимам становиште г. г. др. В. Ђисаловића и Љ. Лотића за исправно, т. ј. да се удруживање престава гласа и писмена врши код фономимике *непосредно*. То излази из саме психолошке природе нормалног читања. Код процеса нормалног читања делују чула вида и слуха: Престава писмена са преставом гласа *непосредно* се удружује. Мимика пак хоће да буде само једно помоћно средство ради лакшег удруживања тих двеју представа и лакшег памћења гласова. Али, мимика није неопходно нужна при упознавању писмена.

Без ње дакле, може се бити. Према томе, тај начин није непосредан, већ посредан. Код процеса читања финомимичним начином, дете познаје писмена на основу мимике, доцније пак, мимика сама по себи се губи, док најпосле не ишчезне сасвим и дете чита без мимике и то је баш психолошка природа процеса читања. Радио сам и ја фономимиком,

па сам запазио, да понеко дете саму мимику познаје а писме не шта то значи? Ту је баш самом непосредном удруживању престава писмена и гласа баш мимика сметала. Многој деци смета мимика у процесу читања и та се деца најпре одвикну мимике. Сама асоцијација мимике (ако се ова конзеквентно изведе) гласа и писмена може бивати коексистентно (једновремено), но ипак из саме природе процеса читања, као што сам горе навео, излази, да тај начин не може бити непосредан, и најмање *потпуно непосредан*, јер мимика доцније сама ишчезне код деце, те ова читају слободно, природно. Мимика је, дакле, била у служби самог удруживања престава писмена и гласа, она је помогла, *код некоје деце*, да то удруживање буде лакше, брже. Али, доцније, после 2—3 године, да ли дете покушава, да путем мимике репродукује оно писме, чији је глас евентуално заборавило?

Поред тога мимика се не може код свију гласова савршено извести, те се онда само натураује деци, све пре, само не оно, што је корисно, те дете побрка мимику, па дође у недоумицу.

Даље Л. Т. вели, да је код фономимике изведено *истио начело непосредности*, као код новог српског буквара, који је написан у духу фонографичке методе. Ја ову методу, не познајем, но судећи по пореклу речи *фонографија*, рекао бих, да се ту ради око извађања физијономије гласа, хоће наине, да се успостави сличност између облика гласа по физијолошком му пореклу и одговарајућег му писмена.

Ово је метода, свакако природнија од фономимике имајући у виду психолошку природу нормалног читања, али се ни ова метода не може извести код свију гласова, те не стоји, дакле, ни оно, што г. г. др. В. Ђисаловић и Љ. Лотић тврде, да удруживање престава гласа и писмена код ове методе бива потпуно непосредно. Оно је само *делимично непосредно*, а код фономимике *посредно*.

Живојин Раковић,

државни учитељ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Учитељство.

Реформа школства. Срби учитељи Хрватске и Славоније, спремају се на рад око реформисања школе. Водство за те послове, поверило је њихов организациони одбор другу Јоци Орешчанину учитељу у Двору. Брат Јоца је референт у тој ствари, те је као такав упутило више питања на учитеље, а и осталим пријатељима школе ван учитељ. круга, у којима тражи, да се и једни и други изјасне:

1. — да ли школа треба, да одгаја, или образује, или обоје скупа?

2. да ли основ. настава мора рачунати са животним потребама народа и будућим положајем школ. полазника, или да се то прене-се у продужну, или понов. школу?

3. према томе, колико би година и колико сахата дневно трајала обука?

4. да ли раздељена, или нераздељена обука?

5. да ли да у школи завлада рационализам, па да дете предмете, који захтевају учење на изуст, учи у продужној, или понов. школи, кад је дете старије и почиње стварати свој суд?

6. Какав би карактер требала да носи школа — национални, интернационални, конфесионални, или интерконфесионални према томе:

7. У ком духу да се младеж образује, односно, шта да се у настави више истиче?

8. Каква да је управа и надзор школе?

9. Да ли да се учитељство уврсти у чиновнички статус, или да сачињава свој засебни привилегисани тип; да може активно и пасивно вршити сва грађанска права и, да се без доказане кривице не може преместити?

Нема сумње, све су ово савремене ствари и стављају се у животна питања модерне школе, али држимо, да је нада све, на прву месту: материјално побољшање учитеља, што је једини услов, за развијање свију осталих услова за унапређење, односно реформу школства.

Листак.

УЧИТЕЉ У БОРБИ ПРОТИВ АЛКОХОЛА.

Видим и ја, како се силни непријатељ у облику алкохола у разним варијацијама ус-

тремио на народ у мојему селу, па наумим, да отпочнем и ја, данас једну од најмодернијих борби у одбрану човечанства. Набавим књига и часописа, па и оне страшне слике, као *memento!*, те се дам на посао. Куд год стигнем, говорим и упућујем, али слабо вајди.

Деца до душе слушају, али по неки пут, — нарочито о појутарјима крсног имена, осећам чудна испаравања. Питам децу, јесу ли пила вина? Честитија и наивнији признају да јесу; дали им старији. Тада предочим сву страхоту и пропаст од алкохола и затражим од деце обећање, да не ће вина окусити.

Што гушћи свечари и клање свиња, мени све више посла. Но, како сам се по готову на том послу, нашао сам самцит, није чудо, што се могло догодити и догађати ово, што ћу испричати.

Школа ми подигнута над подрумом старе куће. Тај подрум, стајао је годинама празан. Једне године, надлицитира презеш и два татора Чивута, те на њима остане регал. Као арендаторима, требао им је подрум на велику сокаку. Куд ће, него у школски.“

Но, није у реду, да га тек онако без ичијег знања и питања заузму, за то презеш сазове школски одбор, који као најкомпетентнија власт, даде подрум новим закупницима „за љубав“, јер и онако стоји бадава.

Бадава сам ја протествовао, није помогло. Јаче село од сватова и, арендатори уселише неколико већих и мањих буради различита пића. Школски одборници, као људи, који учинише љубав опет својим људима, налазише за право, да по који пут завире у школу, то јест у подрум, када се тамо газдовало.

Те посете учестале, и на крају крајева, претвори се школски подрум стециштем зборовна „добрих пријатеља“. а дворинште и све унаоколо око школе, попринште свега и свачега, што је на уштрб угледа школе, рада њезина, а највише васпитања дечјег.

Догађало се, да се преко недеље, на очиглед деци, одбатргају, или већ напитки доба-тргају „добри пријатељи“, међу којима наравно да беше и родитеља, чија деца у томе не гледаху зло, јер забога, оно долази од родитеља! Сав труд и мука око сузбијања алкохола, беше залуд. Деца с неповерењем слушаху речи, које грмеше против зла, а са поверењем и неким радосним уживањем ослуш-

киваху одјеке пуних и празних буради, који час по из утробе земљине долажаху.

Па ипак не клонух духом. Обратим се ма-терама дечјим, те почнем их стварношћу убеђивати о штетности алкохола. И, таман да се зарадујем неком малом успеху, ал' освану слава.

Цело село, као да Бож' опрости изгуби памет. Ту се пије, једе, троши, разбацује, размеће свуд и на све стране, а код цркве тек, па и у самој њој, — чудо и покор.

За славу, купљени су још из пређашњих година земљани бокалићи. Те бокалиће, држи тотор у једном сандуку на „корошу“. Он их је држао под кључом, јер: инвентар је инвентар!

Уочи саме славе, изваљали нови арендатори петаку, па како је црква била одмах преко пута, сместе је лепо у притвор. Таки је адет!

Ту су сви одборници: црквени и школски, па тотори, па звонари, па и оближње комисије.

Тотор уз помоћ деце, која се начичкала по црквеној оградџи, око авлаџија и разних вртоглавица, — скине бокалиће. Одјекну црква од 2—3 јака куцња и, славина би срећно ударена у петаку.

Сад настаје облигатно „коштање вина“ (по најстаријем адету.)

Лије се вино у бокале, па и преко бокала и, кад се сви обређаше, отишло је на „коштање добро аковче“.

Већ и звезде затрепаше, кад у руци услужна звонара утрну свећа и кад се „одборници“ са малим изузетком одбатргаше који кућама, који опет — да наставе. Што је било навечерју славе, продужено је па дан саме славе, али у много већем размеру, само што се тада комотније пило чело цркве до олтара поред дуга стола, него синоћ.

Притвор добро заударџа на вино, јер око пред вече, већ пехарници не могу да задрже славинин излив, па се почешће догоди и прелив преко бокала. Па ту су ти сам Бог зна са свих страна сви они, који мисле, да имају права, да се мало напију „црквеног вина.“

У тој гужви, догоде се и карамболи и пуних празних бокала, те у цркви надвлада смрад вина, над мирисом тамјана.

Сво то чудо, одигравало се школској деци и осталој омладини на очиглед.

Кад је око неко доба ноћи издала петака,

развишли се Хришћани, грдећи учитеља, што је одмах после резања колача отишао кући, а није остао да „пева“, кад је плаћен.

Сутра дан, — у реду је да се обави и појутарје. Дај опет вина! Сад се по цркви разлила читава бара, која ће се тамо и осушити.

Трећи дан, ето ти моје узданице. Ето ма-тера, у пратњи гајдаша. Тројутарје је женски дан. И, оно зло, што су га родитељи први и други дан започели, довршише родитељке — мајке, а деца њихова, гледају, па у злу том виде добри обичај, кога њихов господин онако неправедно напада.

Ето, како пропада сав труд и рад око васпитања нових честитијих и трезвенијих генерација. Тако пропада васпитни рад учитељев, кад на том раду остаје усамљен ни од ког непомогнут.

Белешке.

Исправак. *Ненад Рајић*, учитељ у Ади послао је у корист оснивања фонда пок. Ђ. Михајловића **4 круне** а не 2, као што је погрешно у овом листу објављено.

„Српски учитељски конвикт у Новом Саду“ примио је у *децембру* о. г. од: г. *Богдана Свирчевића*, учитеља у Суботици 22 К чланарине. — Од г. *Др. Игњатја Бокура*, професора учитељске школе у Скопљу 40 К чланарине. — Од г. *Љубе Стефановића*, трговца у Новом Саду 102 К чланарине.

Аркадије Варађанин. Ових дана, навршио је овај врли просветни радник 70 година. Готово је пола столећа, како вредни Варађанин залаже све своје умење за просветни напредак свога народа. Па и сад, као умпровљеп, примио је неколико бесплатних часова у срп. виш. дев. школи Новосадској. Нема праве те установе, за коју се он није залагао и душом и телом. А као учитељ, учинио је у свом послу највише, те и данас врши своју дужност, која му је у учит. конвикту поверена, на опште задовољство. — Врлом другу, нека је слава и хвала!

На адресу братског нам листа „Учитеља“ у Београду. Како су наше прилике за издавање уџбеника у толикој мери несређене, те, како их наша највиша власт монополисањем

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и натуравањем неких сасвим неподесних још више скучава; па, како уџбеника за многе важне предмете основне наставе у опште и немамо, то вас лепо молимо, да нам све досадање школ. уџбенике, који су стручно оцењени и примљени пошаљете, а да нас се и у будуће сећате, како би и код нас окренуло на боље.

Уредништво.

Позив на Светосавску забаву с игранком што је приређују под руководством професорског збора *ученици Српске Училијске Школе у Пакрацу* у корист својих *сиромашних* другова две 14. (27.) јануара 1914. год. у просторијама хотела „Пакрац“. — Улазна цена: од особе 2 К, од породице 4 К. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Почетак тачно у 8 сати у вече. — *Распоред*: 1. Ј. Маринковић: „Хеј трубачу“, пева мушки збор приправника. 2. Чика-Васа Љубисав: „У очи нове године“, уз пратњу музике приказују ученици и ученице срп. основне и учитељске школе. 3. Хартл. „Ој ружо мила“, со- пран соло пева гђца М. Јанковићева, приправница IV. р., прати је на гласовиру гђца С. Шумоњина. 4. Соколов: „Малоруска песма“, пева мушки збор приправника. 5. Розенберг-Ружић: „Сан“, пева мушки збор приправника. 6. Це: „Нешто си рећи хтела“, бас соло, прати на гласовиру гђца С. Шумоњина. 7. Ст. Ст. Мокрањац: „Заиграјте срца жива“, пева мушки збор приправника. 8. И. Бајић: „Ускли- нимо“, пева мешовити збор срп. основ. и учитељске школе.

Припрема за I певачку славу Срба певача.

Сви одсеци приређивачког одбора развијају живу акцију, како би осигурали успех ове значајне културне славе српске. Ових дана је одржао седницу одбор за смештање гостију. Решено је, да се умели управа општине, основних школа, женске и мушке препарандије, више девојачке школе, вежбаонице, интерната и Срп. Читаонице, да уступе просторије за смештање гостију. У овим дворанама ће бити смештени гости и то у засебним зградама певачице са њиховом пратњом, у засебним зградама пак певачи. Код певачица ће у свакој дворани по два члана Женске За- друге бити дежурне домаћице, а код певача вршиће ову дужност мушки чланови приређивачког одбора. Свака дворана код женских имаће по једну послужавку, а код мушких послужитеља, који ће стајати на услузи го-

стима. Сем тога обићи ће чланови Женске За- друге све сомборске породице и домове и замолиће, да по могућству приме у стан го- сте. Овамо ће се сместити изасланици и за- ступници листова и разних установа. Чим се сазна број пријављених певача и певачица, одмах ће се постарати за потребан број по- стеља и осталог нужног намештаја. — Фи- нансијски одбор ће ових дана држати седни- цу, да реши наруџбину плаката, дописница, спомен-плакете и градњу певачке арене. Овај ће се одбор обратити циркуларном молбом на све српске установе, да нам ма и најскром- нијим прилогом притекну у помоћ, пошто је организациони рад Савеза и приређивање пе- вачке славе општа српска ствар, од које ће потећи општа корист за културни напредак наш. — Новинарски одбор ради на уређењу вођа кроз Сомбор, у коме ће бити кратак о- цис Сомбора, његова прошлост и садашњост, његова улога у животу народа српског, даље све оно, што је сваком госту потребно знати у вези са славом. — Овде се дакле у цен- труму ради, али сав тај посао остаће без ус- пеха, ако се певачи и са стране не одазову са исто толико љубави, са колико се овде у центруму прионуло послу. Управа Савеза и овим путем моли све певачке дружине, да свој долазак, број учесника, пут којим дола- зе и кад стижу, које песме мисле певати, нај- кашње до 1. фебруара г. 1914, неизоставно пријаве. Ваља исходити попуст код жељез- ничких и паробродских управа, ваља набави- ти постеље и све остало потребно за прено- ћиште и тако даље. Ако учесници не прија- ве свој долазак благовремено, све ће то бити немогуће исходити и набавити, те ако ток це- ле славе не буде текао у потпуном реду има- ће учесници себи то да припишу. Ваља да се пријаве певачка друштва већ и зато што пре, да би им се послале партитуре за за- једничке песме, које треба да се добро увец- бају, како би ова слава била, не празно ве- сеље, него права културна слава високога степена.

Читуље. † *Милан Попов*, учитељ у Кар- лову. Пре краткога времена преминуо је у Карлову у Банату још у пуној мушкој снази у 56. год. живота учитељ Милан Попов. По- којник је преко 30 година учитељевао у нар- школи и то од почетка службовања свагда све у Карлову, а од две године овамо био је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

отишао у мир. Покојник је био човек врло ведрога расположења и пун готовости на пошалицу. Као ратарски син из имућне и врло разгранате породице и родбине — породица Попов највећа је у Карлову, чисто српском месту са преко 5000 душа — који је провео цео живот свој само у том једном месту, познавао је покојник свакога становника карловскога кроз и у душу и бар три му колена, њиве њихове и сва им имања, стоку и све друго. Ко воли да слуша о правом народном животу и о врло верно ухваћеним догађајима и згодицама из тога живота, могао се наслушати о том од покојника пуно и изобиља. А покојник је Милан знао још и врло занимљиво да приповеда. Покојник је живо пратио и наше народне ствари и имао је удела и у јавном раду, а особито око суделовања забавама и автономним покретима у свом месту. Био је много година и перовођа у цркв. опћини, школски управитељ, па дуже времена и члан Административног Одбора темишварскога, у којем је по добром познавању рада у црквеним опћинама и устројства њихова био од користи. Покојника оплакује верна госпођа му Анка са петоро незбринуте деце и велика му родбина. Драги наш друже Милане и многогодишњи пријатељу и знанче наш још из већ доста давних младачких нам времена, и по годинама живота и по заслуженом миру могао си још коју годину поживети у кругу својих милих, бар док децу не изведеш на пут. Али кад је судбина друкчије одредила, нека ти је лака црна земља и вечна успомена!

Друг.

† *Ника Николић* умир. учитељ у В. Кикинди преминуо је на Нову Годину и сутра дан уз велико саучешће грађанства сахрањен је, Ника Николић је као учитељ служио 30 година и затим је умировљен и изабрат за благајника Нар. Привредне Банке, где је до смрти остао. Као учитељ у школи је био врло савестан и код својих ђака јако омиљен. У ђацима је умео особитим начином да побуди такмачење у учењу, услед чега је постигао добар успех у наукама код својих ученика. Јако је волео повртарство и за сво време учитељевања руковао је школ. вртом, најстарије ученике и ученице поучавао у вртарству. И у ван школским стварима је био један од врдо вредних раденика. У свима јавним зборовима, скупштинама бивао је перо-

вођа. И он је као и многи учитељи и данас што раде, радио је бесплатно. Но он је срећан и није доживео као учитељ садашње стање и расположење према, учитељима. Он је учитељевао и радио и ваншколске послове у доба, када се такав рад уважавао па и награђивао. Ми се данас тиме не можемо похвалити. Вредном и савесном учитељу Ники Николићу нека је лака црна земља.

Интересовање наше браће у краљевини Србији за наше ствари У последњој свесци „Учитеља“, пропраћају браћа нам наша најноји покрет, што је за сваку хвалу и признање, а сагуран пут, културном нам зближавању.

Оскудица у учитељима. Колико је доброга по учитеље у новом закону види се и по томе, што се све више показује оскудица у учитељима. Државни надзорник панчевачког округа принуђен је био да на основну школу именује свршену забавиљу за учитељицу. Сад опет државни надзорник краповске жупаније преко „*Népt. Lapja*“ позива оспособљене учитеље и учитељице, да се пријаве њему, јер у његовој жупанији има више учит. места која ће се за ову школску годину привремено попунити, Још истиче, да је месечна плата 80 круна. — Ово је јасна слика која показује садашње стање учитељског позива, но јасно предсказује и будућност школа у Угарској. И ми Срби поред оваког стања не можемо се ничим добром надати, особито сада не, када је српско учитељство последњом наредбом Ш.Савета горко искусило, да га одајде лед бије, од куда треба сунце да га грије.

Мало статистике. Из пописа народа, који је извршен 1910. године код нас у Угарској, дознајемо да је било 3,325.000 за школу способне деце, од којих се 655.000 није уписало ни у коју школу. У свима школама било је 2,642.000 деце. На једну школу долази 149 ђака, а на једног учитеља 86 ђака. Да су ово жалосне школске прилике тек се онда види, када наше културне прилике упоредимо са приликама других држава. Тако док код нас на једног учитеља долази 86 ђака, у Финској долази на једног учитеља 41, у Италији 62, у Француској 64, у Швајцарској 64, у Немачкој 66 ђака. — Но биће касније код нас још и више ђака на једног учитеља, јер поред данашњег стања све ће се мањи број младих одавати учитељском позиву. И то мора та-

ко да буде, кад се учитељу на сваком кораку чине неправде.

О школи. Основ. школа је темељ, на коме почива целокупна зграда духовног живота културног човека. Да би темељ могао да држи зграду, треба да му је сваки камен добар. Ако дете не учи темељно разред по разред, не ће свршити добро основ. школу. То је што, као кад у темељу не стоји темељно камен на камену и, ако је то камење трошно и лабаво.

Анкета за ревизију школских књига. Босанска земаљска влада сазвала је за 2. декембар ове године анкету за ревизију књига за основне школе. Овој ће анкети председавати владин саветник г. Шефер а у њој учествују и неки наставници основних школа. Ова анкета има задатак да да мишљење I одговарају ли садашњи наставни програми свима потребама; јесу ли савремени и подесни да се по њима могу израдити нове књиге за основне школе. II не би ли нарочито било потребно да између наст. програма за варошке и сеоске школе буде већа разлика него досад па према томе и у књигама? III По којим методичко-дидактичким правилима треба удесити прву књигу за читање и писање; да ли да буде илустрована и колико? IV Шта је сврха читанке у основној школи и како оне треба да буду удешене? Хоће ли читанка (изуевши веронауку и рачуницу) бити једна књига за сву васпитну и образовану наставу? V По којим правилима у том случају треба удесити: а) естетичкоетички; б) земљописно-историски; в) природњачки, привредни, хигијенски и г) граматички део са писменим саставима? VI Ако напротив поред читанке требају још и засебни уџбеници за неке наставне предмете, како да се у томе случају удеси читанка а како други уџбеници. VII Ако за сеоске школе требају посебне књиге не би ли тада боље било да се за III и IV годину сеоских школа удеси заједничка читанка и заједнички уџбеници за обе године ради олакшице наставницима и ради интензивније паставе, будући да су школе по селима великом већином једноразредне те су учитељи оптерећени радом да би могли темељно обрадити ову наставну грађу што је прописана садашњим наставним програмом. VIII Потреба слика, шема, нацрта и земљописних карата у читанкама и уџбеницима. IX У којима су разредима потребне рачунице и како

треба да су удешене? IX Како да се добију добре школске књиге: Јавним конкурсом или да се постави нарочити стручни одбор коме би се поверило приређивање ових школских књига?

Практичнији прибор за прво учење писања. Наши почетници, употребљавају камену таблицу и писаљку за овај посао. Но, колико су ови прибори из многих и многих разлога неподесни, знамо сви. То је учила и једна творница хартије у Хамбургу, па је издала и у великом потисла скроз непрактичне камене таблице и писаљке, својим белим папирним таблицама са плавим и црвеним линијама. Овака таблица је јефтинија и практичнија.

Број школе у Паризу. У почетку 1913. године било је у Паризу 603 основне школе, од којих је 210 мушки, 213 женских школа и 180 забавишта. У те 603 школе ишло је 180.000 деце, а наставу је свршавало 4845 учит. снага, од којих је 204 управитеља, 319 управитељица, 2749 учитеља, 1843 учитељица и 730 забавиља. — Вредно је да се забележи, да је само 28 учитељица радило на мушким школама, остале све су радиле на чисто женским школама. — На издржавање горњих школа троши варош Париз годишње 20 милијона франака.

Основна правила дидактике: „Настава се мора давати поступно, у оноликој мери, колико је може дете поднети и по годинама физичног му развитка.“

Бројавни поздрав.

Српско народно учитељство приликом одржаног свог састанка 12. (25.) дец. 1913. у Новом Саду добило је овај поздрав:

Српској УЧИТЕЉСКОЈ СКУПШТИНИ

Нови Сад.

Срећан вам рад! — Братско поздравље!

Београд.

Којић, учитељ.

НЕУРЕДНИМ ПРЕПЛАТНИЦИМА „Школског Гласника“.

Пошто молбе, да се *неуредни* претплатници сете заостале претплате *нису* *помогле*, то сам принуђена била *последњи рок од 8 дана дати дужницима да за то време претплату пошаљу*. Тиме сам хтела да их сачувам од непријатности, која им претстоји. Но на жалост морам признати ни тој последњој опомени нису се дужници одазвали *како би требало*. Онима, који се сами сетеше, као и онима, који на *ојмену дуг послаше, лепо хвала!* А *дужнике — којима савести доушита да ја од своје зараде плаћам штампу — предајем и прошив своје воље суду, јер друге помоћи нема.*

Удова **ЂОНЕ МИХАЈЛОВИЋА.**

Књижевне вести.

Изишао је 1. број „Споменка“ илустрованог дечјег листа са одабраном садржином и многим лепим сликама. — „Споменак“ је препоручен од свију школских власти како у Угарској, Босни и Херцеговини, тако и у Србији и Црној Гори.

Претплатна цена му је 2 К на годину и шаље се на адресу: Иван Мартиновић уредн. „Споменка“ — Рапсцова.

Препоручујемо најтоплије овај најјефтинији српски дечји лист. Молимо браћу и сестре: да га међу шк. децом распростиру.

„Нови Нараштај“. Вредни брат наш, Никола Т^и Ђурић, умиров. учитељ у Загребу, издаје лист за

сузбијање опојних пића, под горњим именом. Лист је особито лепо и смишљено уређен. Приступачан је и старом и младом, те због његове хумане сврхе, најтоплије га препоручујемо.

Ни једна наша школа, па богме ни један дом наш, којима је управо и посвећен лист овај, не би смео бити без њега.

„Учитељ“. Свеска 4. за децембар, пун је богатом садржином.

На прву месту је идеална резолуција XXX. скупштине наше прекосавске браће, која дише узвишеношћу учитељ. позива, родољубљем и признањем осветницима Косова, те износи нада, да ће сад доћи ред и на коначно уређење питања основне наставе и њезиних цинова.

Лепо, мудро и савремено вели се на завршетку:

„Крајње је време, да се томе учини крај (т. ј. несрећности тих питања). Учитељство не треба више да троши своју енергију на обавештавање и протесте у корист уређења школе и поправке свог материјалног стања, већ да исту употребљава у будуће на усавршавање свог наставног рада“.

Кад томе доламо још оно наше велико и несрећно питање: „*ослобођење од црквено-појачких дужности*“, — тада овај став, можемо и ми мирне душе потписати.

Од осталог дела богата садржаја ове свеске „Учитеља“, споменућемо „*писма новом учитељу*“. Ова писма пише W. Pätzold, а преводи их друг Станоје К. Ристић.

Писма ова, намењена су учитељ. подмлатку, а добро долазе и старијим практичарима.

Ова писма садрже прву поуку младим снагама. О њима је у „Школском Гласнику“ већ било речи. У овој свесци изашло је писмо са овом садржином:

„Не сувише много! Не сувише много на једном часу! Не проширивање настав. градива, него његово укорепивање и ојачање. Не сувише много код куће. Контрола домаћих задатака. Задавање и исправљање домаћих задаћа. Задаци за време распуста“.

Као што се види, све се врзе око најобичнијег, али по успешан и стваран рад школе, врло замашног предмета.

Читање *земљописних карата*. Данас је наука о земљи и народима, једна од првих на свету. То је отуда, што се светски саобраћај развио у толикој мери, да данас по готову нема места на земљиној кугли, где човечја нога, или средства саобраћајна не допреше. За позна-

WWW.UNI-IB.BG
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

вање те науке, средство је земљописна карта. Н. Prüll, немачки просветни радник, написао је методику земљописа. Из ње је брат Вујица Петковић превео овај део, те донео у „Учитељу“ тај део, који се простире у више питања:

1. Шта се све може прочитати с карте? и
2. Да ли је учење читања карата потребно и могућно?

Брат Мил. Б. Радишић, изнео је лепо предавање из срп. језика за IV. разред и обрадио један читалачки предмет.

На прву месту, истиче циљ, а по томе прелази на анализу предмета, па на синтезу. Иза тога долазе: асоцијација, систем и примена.

Ова лекција, може згодно послужити за упутство у предузимању читаначких предмета.

12. У место венца на одар своје не-прежаљеном брату односно чики:	
13. Породица Мите Михајловића — Нови Сад и	10 К
14. Породица Гавре Маленчића — Нови Сад	10 „
15. Лазар Крестић, учитељ — Липова	2 „
16. Сава Огњановић, учитељ — Дарда	2 „
17. Катица Теларовић, учитељица — Вилањ	2 „
18. Смиљка Глибоњска, учитељица — Илочац	2 „
19. Васа Терзић, учитељ — Мађарбољ	3 „
Свега	137 К
Са пређашњим прилогом	265 К
Свега	402 К

В. И с к а з

о скупљеним прилозима у корист оснивања фонда

† Ђ. МИХАЈЛОВИЋА.

1. Александра Брановачка, учитељица — Мохол	2 К
2. Сава Лудајић, учитељ — Мохол	2 „
3. М. Маротвански, учитељ — Мохол	2 „
4. Коста Замуровић, учитељ — Мохол	2 „
5. Јован Искуљевић, учитељ — Сомбор	4 „
6. Ненад Рајић — Ада	2 „
7. Радован Малашевић, учитељ — Карловци	2 „
8. Катица Максимовић, забавиља — Нови Сад	10 „
9. Породица † Ђоке Михајловића — Нови Сад	40 „
У место венца на одар своје не-прежаљеном шогору	
10. Марија и Коста Стефановић — Турија и	20 „
11. Стеван Сремчевић, трговац — Митровица	20 „

П р и л о з и

изасланицима за путни трошак у Будимпешти.

Приложено Лазар Плавшић, учитељ — Качфала	2 К
---	-----

**: 5% од промета у корист српских :
: : : православних школа у : : : :
: : : : БУДИМСКОЈ ЕПАРХИЈИ : : : :**

КУПУЈТЕ САМО

ЧИКА-ЈОВИЋ

И

ОРИЕНТ-КРЕМ

(МАСТ ЗА ОБУЋУ, бр. I.)

НОВООТВОРЕНА КЊИГОВЕЗНИЦА

ДЕОН. ДРУШТВА

„НАТОШЕВИЋ“

◆ У СВОЈОЈ КУЋИ У НОВОМ САДУ У СВОЈОЈ КУЋИ ◆

снабдеvena са најновијим машинама и осталим
: : : приборима најновијег скстема. : : :

ИЗРАЂУЈЕ

сваковрсне књиговезачке послове од најпростијих до најсавршенијих: галантеријске послове, све црквене књиге као и св. Евангелија у најфинијем дивот повезу. Књиговезницу смо сортирали са најмодернијим шарама и словима.

Јављамо и свима српским новчаним заводима да примамо увез свих протокола, тако звани **ПАТЕНТ-УВЕЗ**: у кожи, молескину и градлу. Најсавршенија израда.

ЦЕНЕ СУ ВРЛО УМЕРЕНЕ А ИЗРАДА БРЗА И ТАЧНА.

☞ Препоручујемо се свима библиотекарима народних библиотека, да ћемо осим умерене цене за повезивање, на 100 ком. увезаних књига давати и нарочити попуст у новцу.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Одликован
златном медаљом
за ревнос
од Његова
Величанства
НИКОЛЕ I.
Краља и Госпо-
дара Црне Горе.

Одликован
златном медаљом
за ревнос
од Његова
Величанства
НИКОЛЕ I.
Краља и Госпо-
дара Црне Горе.

Препоручује: најновије издање српских историјских и из балканског рата слика и карата (Ansichtskarten). — Даље препоручује: све потребне црквене утвари и свете свечарске иконе. Израђује и позлађује иконостасе, молује иконе за иконостасе. — **Трговци и препродавци добивају већи од највећег попушта.** Илустровани ценовник на захтевање шаље бадава. Прва српска творница искључиво свих српских православних црквених утвари, друштвених застава и барјака и т. д. и т. д.

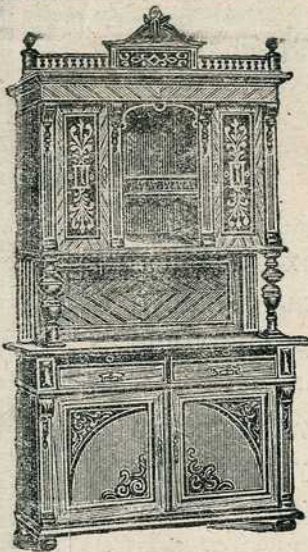
ПРЕПОРУЧУЈЕ КАЛЕНДАРЕ ЗА 1914.

СВЕТИ САВА Српски народни велики илустровани календар са 75 одабраних слика
Цена 1 ком. 1 круна.

и **„ГРАНИЧАР“** мањи илустровани календар са 20 одабраних слика.
Цена 1 ком. 50 потура.

6— Поручбине и новац шаљу се на адресу: **ЛУКА К. АЛЕКСИЈЕВИЋ, Novi Sad — Ujvidék — Hungaria.**

„ШКОЛСКИ ГЛАСНИК“ броширан за 1909., 1910. и 1911.
може се добити по К 4—

Штобаршиште намештаја

Менрат Л. и Син.

НОВИ САД, ул. Кошут Лајоша 46—48.

У новосаграђеној модерној згради
има највећи избор сваковрсног

НАМЕШТАЈА.

Стално има изложбу потпуно намештених соба.

Опрема за удаваче у свима ценама.

Основано 1843. г.

Телефон бр. 87.

Велики избор тепиха, завеса и застирача и свих ствари за намештај.

16—20

„Школски Гласник“ излази у Новом Саду 15. и 30. дана сваког месеца овим јула и августа. Стаје на четврт године 2 К или 2— динара. Огласи се рачунају по 6, 5 и 4 К од четвртине стране, и то ако је оглас изишао у листу 1 пут или 1—5 пута или 6 и више пута. Рукописи шаљу се на **Жарна Алексића, Ó-Futak**, а претплата: „Школски Гласник“ (Ujvidék, Hongrie). Рукописи се не враћају.

Издаје и уређује: Катица удова Ђоке Михајловића.

Електрична штампарија Учитељског д. д. „Натошевић“ у Новом Саду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА